

KALEVI SORSA SÄÄTIÖ
FONDEN • FOUNDATION

Impulsseja *Joulukuu 2013*

Antti Kaihovaara

Onko hyvinvointivaltio kasvanut liian suureksi?

- Hyvinvointivaltiosta on tehty taluskriisin syntipukki. Julkisessa keskustelussa kestävyysvajeen ja alijäämäisten budjettien nähdään johtuvan liian suureksi kasvaneesta julkisesta sektorista. Suomea verrataan valtamedioissa jopa Kreikan, Portugalin ja Espanjan kaltaisiin kriisimaihin.
- Valtion budjetti kääntyi alijäämäiseksi vuonna 2009, kun Suomen bruttokansantuote romahti peräti 8,5 prosenttia. Tätä edelsi 11 vuoden ylijäämäiset budjetit, jolloin myös velkaa vähennettiin lähes säännönmukaisesti. Nykyinen rahoitusvaje johtuu tulojen pienenemisestä, ei julkisen sektorin liiallisesta kasvusta.
- Naapurissamme Ruotsissa talous kasvaa ja velka vähenee, vaikka kokonaisveroprosentti sekä julkisen sektorin työntekijöiden osuus työvoimasta ovat selvästi Suomea suuremmat. Suomen talouden viimeaikaisista ongelmista huolimatta hyvinvointivaltio on edelleen erittäin kilpailukykyinen yhteiskuntamalli.

Johdanto

Elinkeinoelämän valtuuskunta (EVA) julkaisi keskiviikkona 25.9.2013 päivitetyn version lehtisestään *Hyvinvointivaltio numeroina*. Julkaisussa esitellään tilastoja Suomen julkisen sektorin kehityksestä, menoista, tulonsiirroista ja työllisyydestä. Julkaisun loppupuolella tehdään myös hieman kansainvälistä vertailua muihin Pohjoismaihin, EU-maihin ja OECD-maihin. EVA:n puheenjohtaja Matti Apusen mukaan lehtinen sisältää ”käytännössä kaiken, mitä tarvitsee tietää hyvinvointivaltiosta”.¹

EVA:n lehtinen on mielenkiintoinen ja hyödyllinen julkaisu. Se antaa kuitenkin turhan yksipuolisen kuvan hyvinvointivaltion kehityksestä johtuen valituista perusvuosista, vertailumaista ja indikaattoreista. Tämä kirjoitus tarjoaa toisenlaisen näkökulman hyvinvointivaltiota kuvaavien tilastojen käyttöön ja tulkitaan. Samalla sen tarkoitus on muistuttaa, että kulunut sanonta *vale, emävale, tilasto* on hyvä pitää mielessä, kun tilastoja käytetään argumentoinnin välineinä. Lukijan kannattaa soveltaa neuvoa myös tämän kirjoituksen arvioimiseen.

Kirjoituksen toinen pyrkimys on havainnollistaa, että julkisen sektorin koko ei ole Suomessa ongelma ellei maailmantalouden tila ja suomalaisten tuotteiden ja palveluiden kysyntä muuttunut pysyvästi vuonna 2007 alkaneen pankki- ja rahoituskriisin ja sitä seuranneen euroalueen velkakriisin myötä. Tämä tulkinta on mahdollinen ja osittain perusteltu, muttei millään tavalla välttämätön. Apaattisen kriisitietoisuuden vallitessa vaarana on, että lapsi lentää pesuveiden mukana järveen.

Vaatimatonta talouskasvua ennustaa esimerkiksi valtiovarainministeriön syksyn taloudellinen katsaus, joka arvioi Suomen bruttokansantuotteen kasvavan seuraavan neljän vuoden aikana keskimäärin 1,6 prosenttiyksikköä vuodessa.² Paineita valtiontaloudelle luo myös työikäisten määrän pieneneminen, mikä heikentää sekä väestöllistä että taloudellista huoltosuhdetta.³

On kuitenkin hyvä pitää mielessä, että talouden kurimuksessa myös tulevaisuudennäkymät ovat helposti jopa liioitellun synkät. Suomen institutionaalinen ympäristö on edelleen useimpien rakenteellista kilpailukykyä ja innovointikykyä mittaavien tutkimusten valossa yksi maailman parhaista.⁴ Ajatushautomo The Fund for Peace pitää Suomea maailman vähiten epäonnistuneena valtiona.⁵ Jos uskomme näihin mittareihin, Suomella pitäisi olla kaikki mahdollisuudet luoda innovaatioita ja kasvua tulevaisuudessa myös täysin uusilla sektoreilla, kunhan inhimilliseen pääomaan investoidaan myös jatkossa.

Rakenteiden uudistaminen on perusteltua, jos oletetaan muutoksen olevan muutos parempaan. Valtion finanssipolitiikan on seurattava globaalin toimintaympäristön sekä maan sisäisen tilanteen muutoksia. Tämän kirjoituksen tarkoituksena ei olekaan vastustaa rakennemuutoksia sinänsä. Se pyrkii kuitenkin muistuttamaan, että ei ole olemassa loogisia perusteita sille, että nykyinen kestävyysvaje

¹ Matti Apunen EVA:n raportin *Politiikan sekahaku* julkistamistilaisuudessa 25.9.2013.

² Valtiovarainministeriön julkaisuja 22a/2013, 21.

³ Fløtten et al. 2013, 13–17.

⁴ Hiltunen 2013, 21; Rikama 2012.

⁵ The Fund for Peace, The Failed State Index 2013. Vierailtu 9.12.2013.

johtuisi liian suureksi kasvaneesta hyvinvointivaltiosta, vaikka tällainen diskurssi on noussut kriisitietoisuuden myötä ainakin implisiittisesti valtavirtaiseksi.

Lukukokemuksen parantamiseksi osa kaavioista on liitetty suoraan tekstiin mukaan ja osa löytyy liitteinä kirjoituksen lopusta. Kaikki kaaviot perustuvat Tilastokeskuksen, Eurostatin tai OECD:n tilastoihin. Vuosi 1990 on otettu useimmissa kaaviossa lähtövuodeksi kahdesta syystä. Ensinnäkin, monet tilastokeskuksen tietokannat alkavat vuodesta 1990.⁶ Toiseksi, 1990-luvun vaihdetta voidaan pitää jossain määrin eräänlaisena hyvinvointivaltion kasvun kulminaatiopisteenä ennen syvää lamaa, EU-jäsenyyttä ja vahvempaa kytkeytymistä globaaliin talouteen.

Suomen kokonaistuotanto alkoi supistua voimakkaasti vuoden 1990 toisella neljänneksellä,⁷ mutta koko vuotta tarkastellessa BKT kasvoi kuitenkin vielä niukasti.⁸ Kyse oli myös laajemmasta toimintaympäristön muutoksesta, johon vaikuttivat kansainvälisen politiikan muutokset, Neuvostoliiton hajoaminen, raha- ja valuuttamarkkinoiden avautuminen, Euroopan yhdentymiskehitys ja yritysten kansainvälistyminen.⁹

Hyvinvointivaltion vastustajat

Kattavaa julkista sektoria vastustetaan monesti epäloogisin argumentein. Usein jätetään mainitsematta hyvinvointivaltion taloudelliset saavutukset, kuten Pohjoismaiden huippusijoitukset kilpailukykyä, työllisyyttä, hyvinvointia ja onnellisuutta arvioivilla mittareilla. Pohjoismaissa korkeaa veroastetta kompensoidaan markkinamyönteisyydellä, vahvoilla julkisilla panostuksilla koulutukseen sekä tutkimus- ja kehitystoimintaan ja pienten tuloerojen luomalla sosiaalisella luottamuksella.¹⁰ Nämä tekijät selittävät myös Pohjoismaiden erinomaista innovointikykyä. 11

Hyvä esimerkki julkisen sektorin vähättelystä julkisessa keskustelussa on Sammon konsernijohtaja Kari Stadighin haastattelu *Talouselämä*-lehdessä viime elokuulta, jossa hän toistaa usein kuullun fraasin, jonka mukaan julkinen sektori on vain yksityisen sektorin luomien tulojen uudelleenjakamista.¹² Stadigh ei haastattelussaan pidä tärkeänä korostaa, että toimiva markkinatalous edellyttää valtiota, koska tarvitaan sisäistä järjestystä, ulkoista turvallisuutta sekä yhteiskunnan perusrakennetta, johon infrastruktuurin lisäksi sisältyvät yleinen hallinto ja omistusoikeuden kaltaiset yksilön oikeudet.¹³

Sen lisäksi, että valtio on edellytys markkinataloudelle, maksaa se epäsuorasti myös suuren osan yrityksen kustannuksista kouluttamalla työvoimaa, subventoimalla työterveydenhuoltoa, rakentamalla infrastruktuuria, tekemällä riskisijoituksia, vastaamalla huoltovarmuudesta ja investoimalla perustutkimukseen.

⁶ Osa kaavioiden lähtövuosista alkaa vuotta 1990 myöhemmin, koska aiempia vuosia ei löydy tilastotietokannoista. Vastaavasti kehitystä on pyritty seuraamaan niin pitkälle kuin mahdollista: osa tilastoista päättyy vuoteen 2010 ja osa vuoteen 2012.

⁷ Kiander & Vartia 1998, 112.

⁸ Tilastokeskus: Julkinen talous. Vierailtu 3.12.2013.

⁹ Kiander & Vartia 1998, 17.

¹⁰ Ks. esim. Richard B. Freeman 2013.

¹¹ Rikama 2012.

¹² *Talouselämä* 7.8.2013.

¹³ Korkman 2011, 19.

Koulutukseen ja kattavaan terveysthuoltoon liittyy positiivisia ulkoisvaikutuksia, jotka perustelevat julkisen vallan panostuksia.¹⁴ Historiantutkimus ei tunne yhtään modernia yhteiskuntaa, jossa talouden menestystarina olisi luotu ilman markkinoiden ja julkisen sektorin yhteistyötä. Julkisen ja yksityisen sektorin vastakkainasettelu onkin hedelmätöntä. Näinä aikoina on vaikeaa ylikorostaa, kuinka paljon molemmat tarvitsevat toisiaan.

Hyvinvointivaltion kiihkeän vastustajan Wille Rydmanin mukaan hyvinvointivaltion puolustajien taustalla on kyyninen ihmiskuva. Ihmiset oletetaan ”*raakalaismaiseksi villeiksi ja oman edun tavoittelijoiksi, jotka eivät piittaa toisistaan maksimoidessaan vain omaa menestystään*”, minkä takia tarvitaan valtiota pakottamaan ahneimmat ja röyhkeimmät yksilöt ottamaan huomioon toisetkin.¹⁵ Samaan aikaan Rydmanin mukaan kuitenkin tarvitaan poliisia, oikeuslaitosta ja armeijaa.¹⁶ Miksi ihmeessä, jos kerran voimme luottaa ihmisen hyvyyteen?

Rydman perustaa argumenttinsa Frans de Waalin tutkimuksiin kädellisten luonnollisesta taipumuksesta vastavuoroisuuteen, reiluuteen, empatiaan ja lohtuun.¹⁷ de Waalin havaintoja on kuitenkin vaikea yleistää koskemaan yhteiskuntajärjestelmiä laajemmin. Hyvinvointivaltiota liberaalimmissa yhteiskuntajärjestelmissä yksityisen sektorin toimijat eivät ole kompensoineet julkisen sektorin puutteita parantamalla merkittävästi huono-osaisimpien elinoloja. Esimerkiksi suurempien tulojen ei ole havaittu vaikuttavan juuri lainkaan siihen osuuteen, jonka henkilöt antavat tuloistaan hyväntekeväisyyteen.¹⁸ Suunnitteilla olevan lasten erikoissairaanhoidon keskittyvän huippuyksikön tukeminen yksityisin varoin on myönteinen ilmiö, mutta täysin nappikauppaa laajemmassa mittakaavassa. On myös varsin epätodennäköistä, että vastaavia hankkeita oltaisiin valmiita rahoittamaan lahjoitusvaroin, jos kyseessä olisi esimerkiksi alkoholisairauksien tai masennuspotilaiden hoito.

Rakentavaa hyvinvointivaltiokritiikkiä on esittänyt esimerkiksi Sixten Korkman kirjoituksessaan *Onko hyvinvointivaltiolla tulevaisuutta?*¹⁹ Korkman nostaa esiin useita suomalaisen hyvinvointivaltion todellisia ongelmia kuten globalisaation luomat paineet verokilpailulle, ikääntyvän väestön ja heikon työllisyysasteen.

Korkman viittaa myös Baumolin tautiin ja Wagnerin lakiin, jotka ovat tunnettuja julkisen sektorin ongelmia varsinkin Suomen kaltaisissa maissa, joissa julkisen sektorin osuus kansantaloudesta on suuri. Baumolin taudilla tarkoitetaan yksinkertaista sitä, että tuottavuuden ja palkkojen noustessa tietyillä aloilla, paine nostaa palkkoja nousee myös niillä aloilla, joilla tuottavuus ei ole kasvanut. Yleisesti käsitteellä viitataan palveluintensiivisen julkisen sektorin muita aloja heikompaan tuottavuuden kasvuun.²⁰ Wagnerin laki kuvaa puolestaan ilmiötä, jossa tulotason noustessa palvelujen kysyntä ja laatuvaatimukset yleensä kasvavat. 2010-luvulla suomalaiselle ei kelpaa enää 1980-luvun palvelutaso.

¹⁴ Mt., 21.

¹⁵ Rydman, 2013, 14-15.

¹⁶ Mt., 66.

¹⁷ Mt., 15.

¹⁸ Hiilamo 2011, 16.

¹⁹ Korkman 2011.

²⁰ Soininvaara 2009, 13.

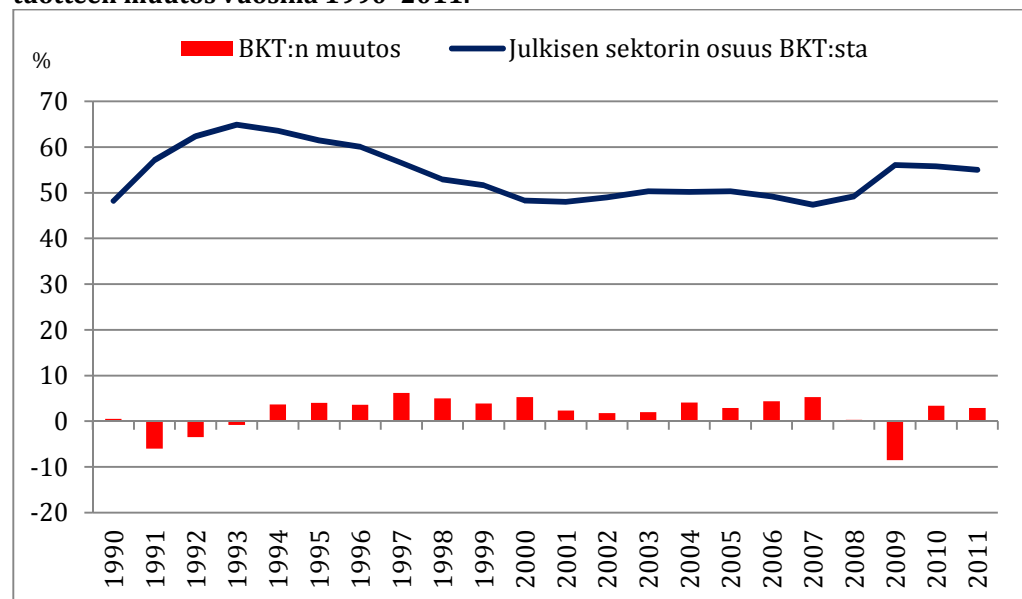
Baumolin tauti ja Wagnerin laki ovat todellisia hyvinvointivaltion ongelmia, joihin ei välttämättä ole löydettävissä täydellisiä lääkkeitä. Ne eivät kuitenkaan tarkoita sitä, että hyvinvointivaltio olisi yhteiskuntamallina epäonnistunut. Mutta onko se kasvanut hallitsemattoman suureksi viime vuosina?

Miksi Suomen julkinen sektori on suuri?

Julkisen sektorin menot ovat kasvaneet yli 2,5-kertaiseksi kahdessa vuosikymmenessä, jos tarkastelemme kasvua euroissa.²¹ Euromääräisen kasvun perusteella ei kuitenkaan voi päätellä oikeastaan mitään julkisen sektorin todellisesta kasvusta, sillä se ei ota huomioon inflaatiota eikä talouden kokoa. Hyperinflaation oloissa julkiset menot voivat kasvaa euromääräisesti, vaikka julkisen sektorin toiminta lakkaisi lähes täysin.

Mielekkäämpi tapa tutkia julkisen sektorin kokoa on tarkastella sen suhdetta bruttokansantuotteeseen (BKT).²² Kaavio 1 osoittaa, että julkisten menojen suhde BKT:een nousi 1990-luvun alun laman seurauksena ”pahimmallaan” lähes 65 prosenttiin palaten kuitenkin talouskasvun myötä lamaa edeltäneelle tasolle 2000-luvun vaihteessa. Uudestaan julkisen sektorin suhteellinen koko alkoi kasvaa vuonna 2009 johtuen Suomen BKT:n hurjasta 8,5 prosentin romahduksesta.

Kaavio 1. Julkisen sektorin suhde bruttokansantuotteeseen ja bruttokansantuotteen muutos vuosina 1990–2011.

Lähde: Tilastokeskus, kansantalouden tilinpito.

Yksinkertaistetusti sanottuna kaavio kertoo, että tarkasteltavalla ajanjaksolla julkisen sektorin koko korreloi negatiivisesti BKT:n kasvun kanssa. Kun talouskasvu on negatiivista tai vaatimatonta, julkisen sektorin suhteellinen koko kasvaa. Kun kasvu on voimakasta, julkisen sektorin suhteellinen koko pienenee. Tätä trendiä vahvistaa työttömyysaste, joka yleensä laskee korkeasuhdanteissa ja kasvaa matalasuhdanteissa. Työttömien määrän lisääntyessä myös valtion sosiaali-

²¹ Ks. Liite 1.

²² Savela 2002.

turvamenot kasvavat. Sosiaaliturvamenojen kasvu onkin suurin yksittäinen syy julkisen sektorin koon suhteelliseen kasvuun vuoden 2009 jälkeen.²³

Suuret julkiset menot eivät ole missään vaiheessa tarkasteltavalla ajanjaksolla olleet este voimakkaalle talouskasvulle. Tästä ei tule luonnollisesti vetää johtopäätöstä, että julkisen sektorin suuri koko olisi myöskään erityisesti edistänyt talouskasvua. Se on pikemminkin toiminut puskurina, joka on pitänyt yllä kokonaisuuskasvua ja lievittänyt suhdannevaihteluiden negatiivista vaikutusta taloudelle.

Julkisen sektorin merkitystä kokonaiskysynnän ylläpitäjänä laskusuhdanteessa tukee muun muassa hystereesinä tunnettu ilmiö, jonka mukaan fyysisen ja inhimillisen pääoman rapautumisen myötä työllisyys ei taantumien jälkeen välttämättä palaakaan laskusuhdannetta edeltäneelle tasolle.²⁴ Tästä syystä valtion kannattaa (sosiaaliturvan kaltaisen automaattisen vakauttajien lisäksi) toimia aktiivisesti työttömyyden hillitsemiseksi, vaikka se tarkoittaisi tilapäisesti suurempia alijäämiä.

Työllisyysasteen ja julkisen sektorin suhteellisen koon välistä suhdetta kuvataan kaaviossa 2, jossa tarkasteluun kohteeksi on otettu myös yli 64-vuotiaiden osuus väestöstä. Kaavio osoittaa selvän negatiivisen korrelaation työllisyysasteen ja julkisen sektorin suhteellisen koon muutoksen välillä. Työllisyysasteen heikentyessä (ja työttömyyden lisääntyessä) julkisen sektorin koko suhteessa bruttokansantuotteeseen kasvaa. Työllisyysasteen noustessa suunta on pääosin päinvastainen.

Huomionarvoista on, että vuoden 2009 romahduksella oli huomattavasti 1990-luvun lamaa heikompi vaikutus työllisyysasteen heikkenemiseen. Tätä selittää osittain se, että valtiovalta reagoi aluksi nykyiseen talouskriisiin veronkiristysten ja budjettileikkausten sijaan elvyttämällä.²⁵ Hystereesin mukaan näillä toimenpiteillä oli luultavasti positiivinen vaikutus pidemmän aikavälin työllisyysasteeseen ja sitä kautta myös kestävyysvajeeseen.

Yli 64-vuotiaiden osuudella ei puolestaan vaikuta olevan selvää vaikutusta julkisen sektorin suhteellisen koon muutoksiin. Julkisen sektorin ei välttämättä pidä kasvaa samaan tahtiin ikääntyneen väestön määrän kasvun kanssa, mutta demografia on otettava huomioon julkisen sektorin koon muutosta arvioidessa.

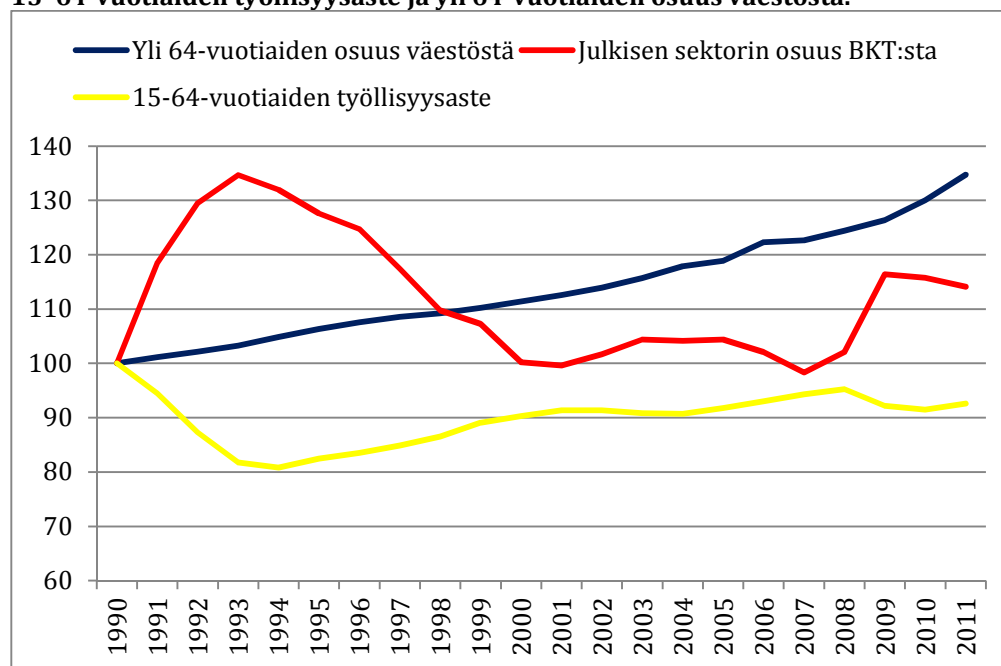
Lähtötasoon verrattuna sekä työllisyysaste että demografia ovat valtiontalouden kestävyyskannalta heikentyneet huomattavasti. Tästä huolimatta julkisen sektorin koko suhteessa bruttokansantuotteeseen ei ole paisunut ennen vuotta 2009.

²³ Ks. Liite 2.

²⁴ Alaja & Suominen 2013, 101.

²⁵ Hiilamo et al. 2010, 11.

Kaavio 2. Julkisen sektorin suhde bruttokansantuotteeseen, 15-64-vuotiaiden työllisyysaste ja yli 64-vuotiaiden osuus väestöstä.

Lähde: Tilastokeskus, kansantalouden tilinpito.

Tehtävät, työpaikat, palkat ja ostopalvelut

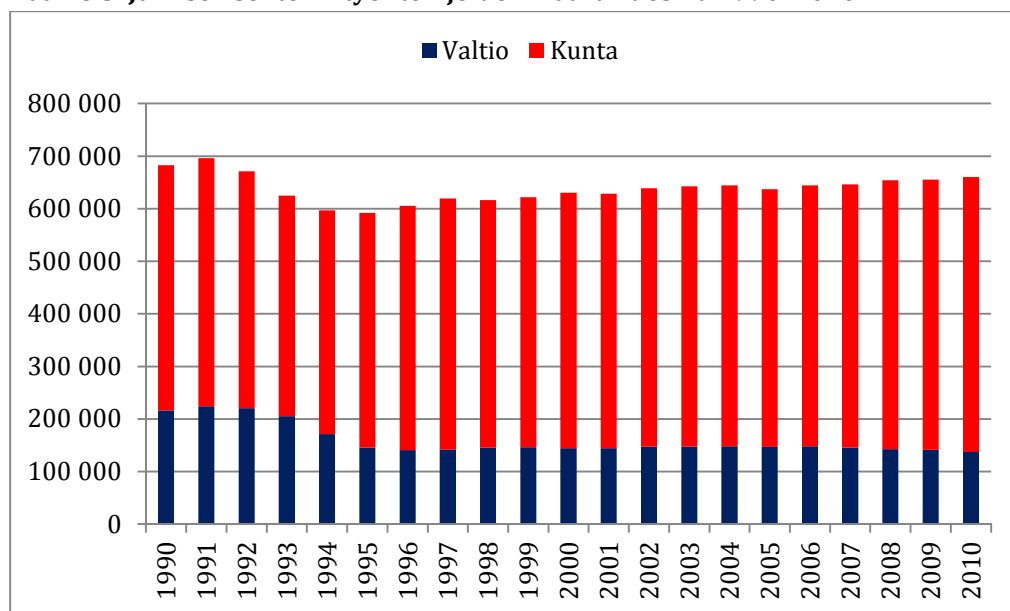
Julkisen sektorin kasvusta puhuttaessa määritellään harvoin tarkemmin, mistä kasvu johtuu ja mistä julkisen sektorin toimista tulisi luopua. Syynä kasvuun voi olla aiemmin mainittujen sosiaaliturvamenojen lisäksi esimerkiksi julkisen sektorin työntekijöiden määrän, palkkatason, ostopalveluiden, velvoitteiden tai byrokratian kasvu.

Vuoden 2012 lopulla Suomen kunnilla oli 535 lakisäateistä tehtävää. Näistä selvästi suurin osa (194) kuului sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalle. Tehtävien määrä on kasvanut hyvinvointivaltioprojektin myötä 1970-luvulta lähtien. Eniten uusia tehtäviä määrättiin 1990-luvulla. Osa tehtävien kasvusta selittyy aiemmin määriteltyjen tehtävien tarkennuksilla ja lainsäädännön kokonaisuudistuksella. Monet uusista tehtävistä ovat talousvaikutuksiltaan melko pieniä.²⁶

Julkisen sektorin työntekijöiden kokonaismäärän muutos ei ole seurannut lakisäateisten tehtävien nousua. Vuonna 2010 julkisella sektorilla työskenteli vähemmän ihmisiä kuin 20 vuotta aiemmin. Tätä kehitystä kuvaa kaavio 3.²⁷ Kuntien työntekijöiden määrä alkoi nousta uudestaan vuonna 1995, mutta valtion työntekijöiden määrä oli puolestaan alhaisimmillaan tarkastelujakson lopussa.

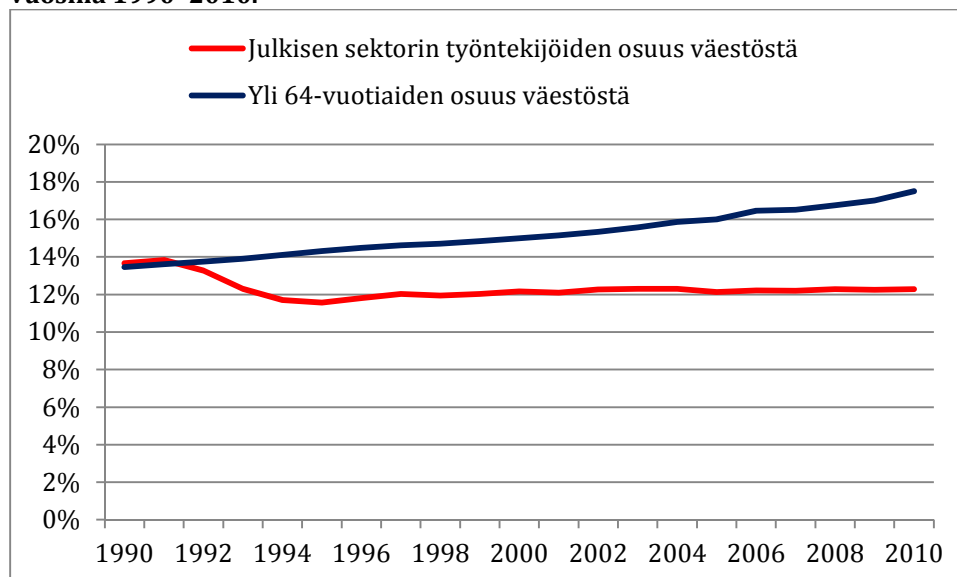
²⁶ Valtiovarainministeriön julkaisuja 2/2013, 17–28 & 88.

²⁷ Mukaan on laskettu sekä valtion että kuntien työntekijät. Valtioenemmistöisten osakeyhtiöiden työntekijöiden määrä on laskenut yli 40 000 hengellä samalla aikavälillä.

Kaavio 3. Julkisen sektorin työntekijöiden määrä vuosina 1990–2010.

Lähde: Tilastokeskus, kansantalouden tilinpito.

Myös kuntien työntekijöiden määrän absoluuttinen muutos asettuu erilaiseen perspektiiviin, jos se suhteutetaan Suomen väkiluvun muutoksiin ja yli 64-vuotiaiden osuuteen väestöstä. Tämä näkyy kaaviosta 4, joka kuvaa julkisen sektorin työntekijöiden ja yli 64-vuotiaiden osuutta koko väestöstä. Yli 64-vuotiaat on otettu tarkastelun kohteeksi siksi, että he tarvitsevat ja käyttävät julkisia palveluita huomattavasti työikäisiä enemmän.²⁸

Kaavio 4. Julkisen sektorin työntekijöiden sekä yli 64-vuotiaiden osuus väestöstä vuosina 1990–2010.

Lähde: Tilastokeskus, kansantalouden tilinpito.

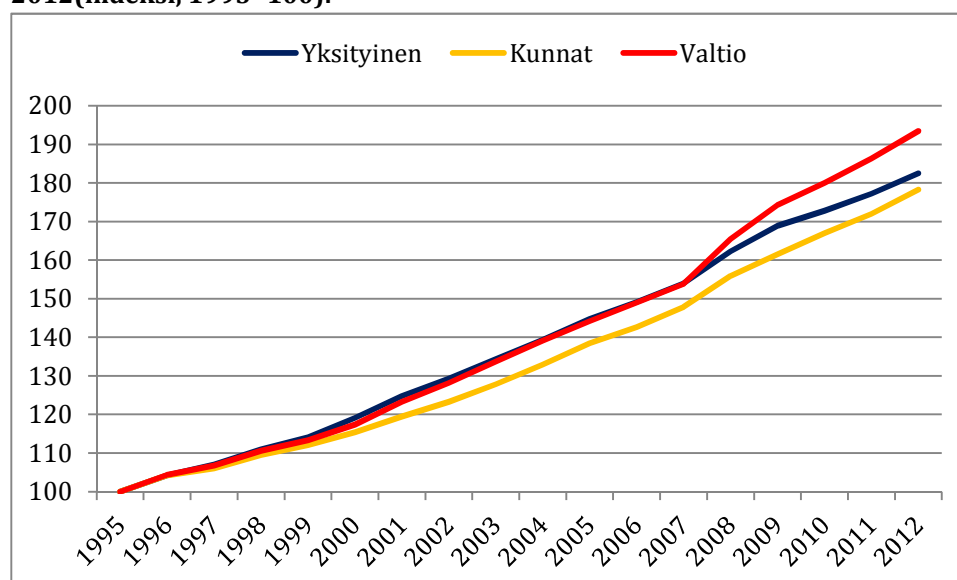
Kaaviosta on nähtävissä, että julkisen sektorin työntekijöiden määrä on laskenut selvästi 1990-luvun alun lamaa edeltäneestä tasosta ja pysytellyt tämän jälkeen lähes muuttumattomana. Samanaikaisesti yli 64-vuotiaiden osuus on kasvanut yli 30 prosenttia, mikä on luonut paineita erityisesti sosiaali- ja terveyssektorille. Yli

²⁸ Flotten et al. 2013, 45.

80 prosenttia kuntien työntekijöistä työskentelee terveydenhuollossa, sosiaali-toimessa tai sivistystoimessa.²⁹ Suurimpia ammattiryhmiä ovat sairaanhoitajat, perushoitajat, opettajat, lääkärit, lastentarhaopettajat, perhepäivähoitajat, kodin-hoitajat, palomiehet ja kiinteistöhoitajat.³⁰ Suhteessa koko väestön demografi-siin muutoksiin julkisen sektorin työntekijöiden määrän voidaan todeta pysy-neen yllättävänkin pienenä.

Työntekijöiden määrä ei yksin riitä kuvaamaan julkisen sektorin muutoksia. Jul-kisen sektorin menoihin vaikuttaa myös työntekijöiden ansiotaso sekä palvelui-den ostot. Kaavio 5 kuvaa valtion, kuntien ja yksityisen sektorin työntekijöiden ansiotasoindeksiä vuosina 1995–2012. Kuviosta on havaittavissa, että valtion ja yksityisen sektorin palkkakehitys oli erittäin yhteneväistä vuoteen 2008 asti, jolloin valtion työntekijöiden palkat alkoivat nousta yksityistä sektoria nopeam-min.

Kaavio 5. Valtion, kuntien ja yksityisen sektorin ansiotasoindeksi vuosina 1995–2012 (indeksi, 1995=100).

Lähde: Tilastokeskus, kansantalouden tilinpito.

Valtion korkeita palkkoja selittää työntekijöiden korkea koulutustaso sekä asian-tuntijoiden ja erityisasiantuntijoiden suuri määrä. Viime vuosien aikana tapahtu-nut keskiansioiden nousu sekä valtiolla että kunnissa johtuu osittain ammattira-kenteen muutoksesta. Korkeampaa koulutusta vaativien tehtävien osuuden nou-sun myötä myös palkat ovat nousseet.³¹

Kunnissa työntekijöiden palkat ovat nousseet yleistä ansiotasoindeksiä hitaam-min, vaikka parin viime vuosien aikana eroa on kurottu jonkin verran kiinni. Ko-konaisuuden kannalta merkittävää on kuitenkin se, että (paremmin palkattujen) valtion työpaikkojen määrä on vähentynyt ja (huonommin palkattujen) työpaik-kojen määrä kunnissa puolestaan kasvanut.

²⁹ <http://www.kuntatyöntekijät.fi/fi/kunta-työntekijä/henkilosto> Vierailtu 10.12.2013

³⁰ <http://www.kunnat.net/fi/kunnat/toiminta/kuntien-henkilosto> Vierailtu 10.12.2013.

³¹ Nummila & Uuttu, 2013.

Nopeimmin kuntien menoista vuosina 1997–2013 ovat kasvaneet palveluiden ostot. Euromääräisesti ne ovat nousseet 2,5 miljardista eurosta 10,1 miljardiin euroon ja muodostavat jo yli 22 prosenttia kuntien ja kuntayhtymien kokonaismenoista. Ostopalveluihin käytetyt rahamäärät ovat nousseet tarkasteltavalla aikavälillä lähes 5 kertaa nopeammin muihin menoihin nähden.³² Ostopalveluiden nopea kasvu on lisännyt huomattavasti yksityisten palveluiden kysyntää ja siten myös yksityisen sektorin työpaikkoja tietyillä palvelualoilla.

Ostopalveluiden hyvinvointivaikutuksia ja kustannustehokkuutta ei ole tietääkseni pystytty kokonaisvaltaisesti arvioimaan eikä siihen pyritä tässäkin kirjoituksessa. Koska vakuuttavia mittareita ei ole, aihetta koskeva keskustelu on saanut usein ideologisia piirteitä. Suomen sosiaali ja terveys ry:n (SOSTE) julkaisema vuoden 2013 sosiaalibarometri kuitenkin osoittaa, että yleisimmin palvelujen ostaminen yrityksiltä on nostanut kustannuksia viimeisen neljän vuoden aikana.³³ Noin kolmasosa kuntien sosiaali- ja terveyskeskusjohtajista kertoo, että monia palveluita on alettu palauttaa takaisin kuntien ja kuntayhtymien hoidettaviksi.³⁴

Ideologisesti neutraali tulkinta lienee, että palveluiden ostoilla voi olla tapauskohtaisesti positiivisia tai negatiivisia tehokkuusvaikutuksia. Kasvaneet kustannuksetkaan eivät välttämättä ole huono asia, jos palveluiden laatu ja määrä ovat parantuneet. Kaksi johtopäätöstä palveluiden ostoista voidaan kuitenkin melko huoletta tehdä. Ensinnäkin, julkisen sektorin henkilötyövuosien vähentäminen ei välttämättä tuota toivottuja kustannussäästöjä jos osaavaan työvoiman puute johtaa kalliimpiin ostopalveluihin yksityisiltä toimijoilta. Toiseksi, koska ostopalvelut ovat selvästi kuntien nopeimmin kasvanut yksittäinen menoerä, olisi palvelumarkkinoiden kustannus- ja hyvinvointivaikutuksia pyrittävä arvioimaan huomattavasti nykyistä paremmin.

Hyvinvointivaltio muissa Pohjoismaissa

Muut Pohjoismaat muistuttavat Suomea yhteiskuntarakenteiltaan, kooltaan ja arvoiltaan. Pienillä, avoimilla ja korkean tulotason mailla on tyypillisesti muita suurempi julkinen sektori ja korkea veroaste.³⁵ Parhaiten vertailuun Suomen kanssa soveltuvat EU-maat Ruotsi ja Tanska, joista jälkimmäinen on sitonut kruununsa euron kurssiin. Norja on tunnetusti luonnonvarojensa ansiosta muita Pohjoismaita selvästi rikkaampi. Islanti on puolestaan kokonsa ja sijaintinsa erityislaatuisuuden puolesta huono vertailukohde. Maalla ei esimerkiksi muista Pohjoismaista poiketen ole omaa armeijaa.

Kaavio 6 osoittaa, että julkisen sektorin koon suhde bruttokansantuotteeseen on vaihdellut Pohjoismaissa vuosina 1993–2012 39,8 prosentin ja 71,7 prosentin välillä. Vuonna 2012 julkisen sektorin koon suhde bruttokansantuotteeseen oli Suomessa 56,6 prosenttia eli toiseksi korkein heti Tanskan jälkeen. Ruotsissa julkinen sektori oli Suomea suurempi vuoteen 2008 asti, minkä jälkeen Suomen julkisen sektorin suhteellinen koko on kasvanut ja Ruotsin laskenut. Muutoksen

³² http://www.kunnat.net/fi/tietopankit/tilastot/kuntatalous/kuviot/kuntatalouden-tilastot/Documents/menot_ja_tulot_syyskuu2013.pdf Vierailtu 10.12.2013.

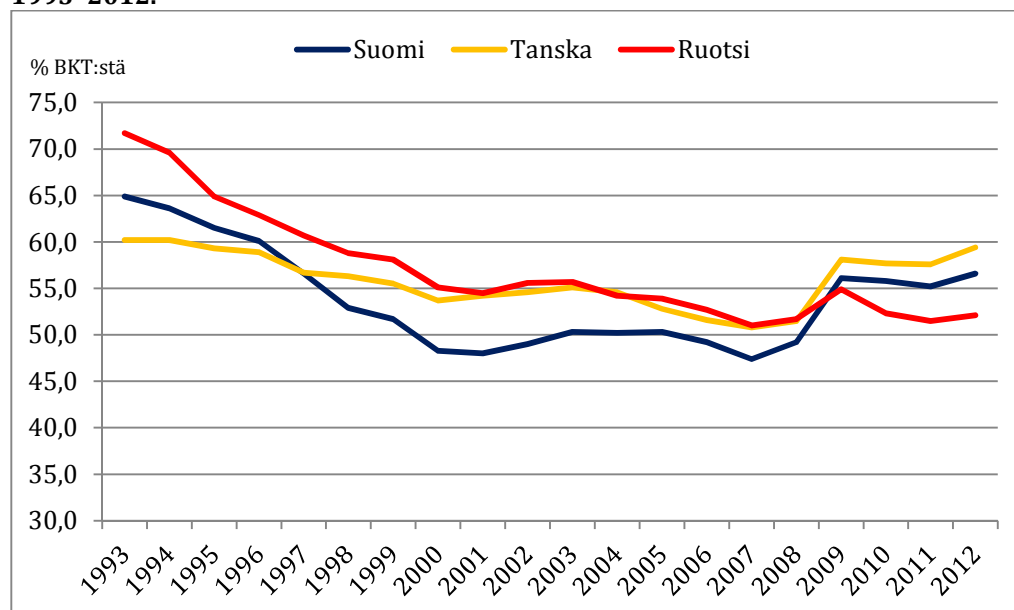
³³ Sosiaalibarometri 2013, 131, 144.

³⁴ Mt., 144.

³⁵ Korkman 2011, 42.

selittää ero maiden talouskasvussa vuosina 2009–2012, joka oli Ruotsin hyväksi peräti 8,7 prosenttiyksikköä.³⁶

Kaavio 6. Julkisen sektorin koon suhde bruttokansantuotteeseen Pohjoismaissa 1993–2012.

Lähde: Eurostat.

Suomen tilanne ei ole pohjoismaisessa vertailussa mairitteleva, mutta ei erityisen huolestuttavakaan, koska julkisen sektorin koolle ei ole olemassa optimaalista tasoa. Viimeaikaiset tutkimustulokset viittaavat siihen, että julkisen sektorin suuri koko kehittyneissä talouksissa korreloi negatiivisesti talouskasvun kanssa.³⁷ Pohjoismaiset hyvinvointivaltiot kuitenkin kompensoivat suuren julkisen sektorin aiheuttamaa rasitetta noudattamalla markkinamyönteistä politiikka muilla sektoreilla, suuremmalla julkisella kysynnällä, sosiaalisella luottamuksella ja investoimalla koulutukseen.³⁸ Näin ollen pienempi julkinen sektori ei ole Pohjoismaissa ollut edellytys nopeammalle talouskasvulle.

Julkisen sektorin suhteellisen koon erittäin nopea kasvu viestii kuitenkin talouden ongelmista yleisemmin tilanteessa, jossa julkisia menoja ei ole pyritty lisäämään tietoisesti. Kuluvan syksyn aikana on puhuttu erityisesti kestävyysvajeesta, joka on valtion oletettujen tulojen ja menojen (negatiivista) erotusta kuvaava luku. Hallitus arvioi syksyllä Suomen kestävyysvajeeksi runsaat 4,5 prosenttia BKT:sta perustuen valtiovarainministeriön (VM) laskelmiin.³⁹

Kestävyysvajeen arviointi perustuu pitkän aikavälin oletuksiin muun muassa väestön ikääntymisestä, työllisyysasteesta ja talouden kasvusta. Eri arviot Suomen kestävyysvajeesta vaihtelevat keskenään huomattavasti. Esimerkiksi Elinkeinoelämän tutkimuslaitoksen (ETLA) ja Palkansaajien tutkimuslaitoksen (PT) arviot ovat jopa kolme kertaa VM:n arvioita pienempiä.⁴⁰

³⁶ <http://countryeconomy.com/gdp> Vierailtu 12.12.2013.

³⁷ Bergh & Henrekson 2011, 18.

³⁸ Bergh & Henrekson 2011, 14, 19.

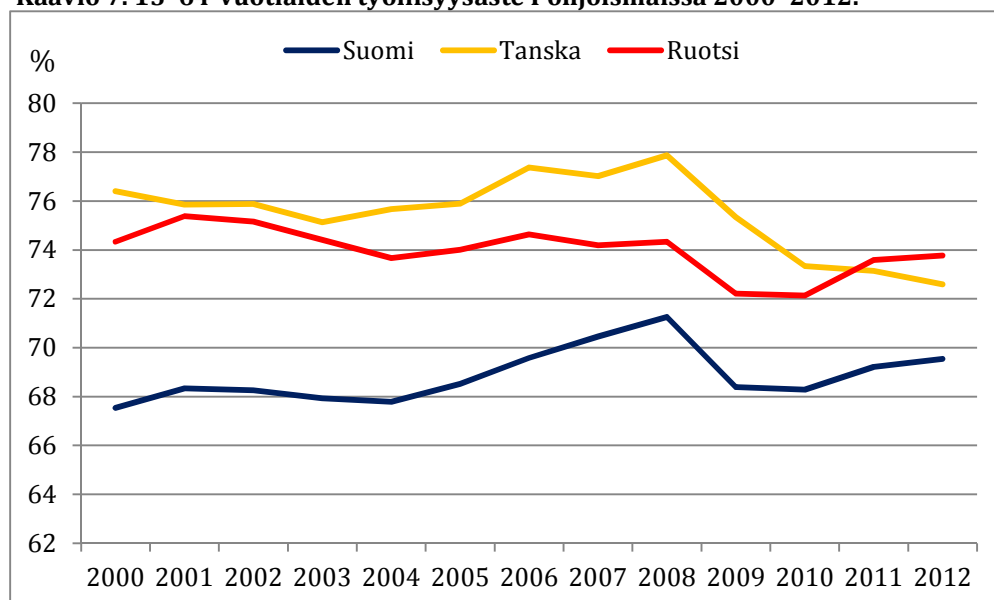
³⁹ Hetemäen työryhmän esitys 29.8.2013. Vierailtu 12.12.2013.

⁴⁰ Turun Sanomat 29.9.2013. Vierailtu 12.12.2013.

Tulevaisuuden ennustamisen vaikeuden lisäksi kestävyysvajelaskelmien ongelma on, että niissä ei huomioida toiminnan dynaamisia vaikutuksia. Rakennemuutokset voivat vaikuttaa kestävyysasteeseen positiivisesti, jos tehokkuus ja työllisyysaste nousevat. Niillä voi olla myös negatiivisia vaikutuksia, jos uudistukset kasvattavat 1990-luvun laman tapaan pitkäaikaistyöttömyyttä, syrjäytymistä ja köyhyyttä.⁴¹

Keskeinen kestävyysvajeen syy on Suomen matala työllisyysaste, jota tarkastellaan kaaviossa 7. Suomen työllisyysaste on noussut vuodesta 2000 kahdella prosenttiyksiköllä, mutta se on edelleen selvästi muita Pohjoismaita alempana. Hallituksen syksyn rakennepoliittisen ohjelman mukaan työllisyysasteen nostaminen neljällä prosenttiyksiköllä – toisin sanoen Ruotsin nykyiselle tasolle – pienentäisi julkisen talouden kestävyysvajetta noin kolmanneksella.⁴² Yllättävää on, että Ruotsin Suomea selvästi korkeampi työllisyysaste selittyy suuremmalla julkisella sektorilla. Ruotsissa julkisen sektorin työllisten osuus on noin viisi prosenttiyksikköä suurempi kuin Suomessa.⁴³

Kaavio 7. 15–64-vuotiaiden työllisyysaste Pohjoismaissa 2000–2012.

Lähde: OECD

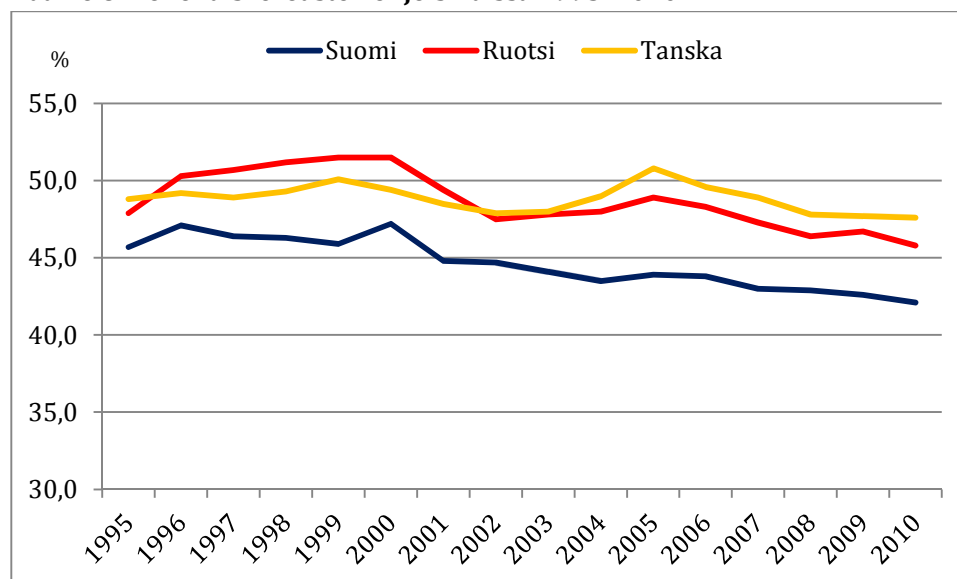
Kestävyysvajeesta puhuttaessa julkisten menojen lisäksi on tarkasteltava luonnollisesti myös tuloja. Valtion tuloista selvästi suurin osa on erilaisia verotuloja. Kaavio 8 tarkastelee Pohjoismaiden kokonaisveroastetta vuosina 1995–2010. Suomen kokonaisveroaste on Pohjoismaiden keskitasoa, mutta selvästi matalampi kuin Ruotsissa ja Tanskassa. Tarkasteltavalla aikavälillä myös kokonaisveroasteen lasku on suurinta Suomessa. Kun vuonna 1995 Ruotsin kokonaisveroaste oli 2,2 prosenttiyksikköä Suomea korkeampi, oli ero noussut jo 3,7 prosenttiyksikköön vuonna 2010.⁴⁴

⁴¹ Kiander 2001, 5.

⁴² Hetemäen työryhmän esitys 29.8.2013. Vierailtu 12.12.2013.

⁴³ Kauhanen 2013, 10.

⁴⁴ OECD:n Pohjoismaita koskevat tilastot päättyvät vuoteen 2010. Vuoden 2010 jälkeen Suomen veroaste on noussut 1,6 prosenttiyksiköllä ja sen odotetaan nousevan 0,9 prosenttiyksikköä lisää vuoden 2014 loppuun mennessä.

Kaavio 8. Kokonaisveroaste Pohjoismaissa 1995–2010.

Lähde: Eurostat.

Kokonaisveroaste ei kuitenkaan kerro suoraan verotuksen kireydestä. Kokonaisveroaste on yleensä korkea, jos palkkatulojen osuus bruttokansantuotteesta on korkea ja yritykset kotiuttavat ulkomaisia voittojaan. Suomessa kokonaisveroasteen aleneminen johtuu pääosin työn verotuksen kevenemisestä, mikä voi oikein optimoituina johtaa jopa suurempaan kokonaisverokertymään. Samaan aikaan verotus on kuitenkin muuttunut huomattavasti aiempaa regressiivisemmäksi. Tähän ovat vaikuttaneet muun muassa varallisuusveron poisto ja perintöveron alentaminen.⁴⁵

Eri maiden veroasteet ovat huonosti vertailukelpoisia, sillä verojärjestelmien rakenteet poikkeavat toisistaan huomattavasti. Pohjoismaissa useimmat sosiaalietuudet ovat verollisia toisin kuin monessa muussa Euroopan maassa. Toiseksi veroasteeseen luetaan mukaan myös pakolliset sosiaalivakuutusmaksut ja lakisääteiset työeläkemaksut. Suomessa ne kattavat melkein koko eläketurvan, mutta muualla maksut ovat useammin työnantajakohtaisia tai yksilöllisiä eläkevakuutuksia.⁴⁶ Jotain kuitenkin kertoo pelkästään se, että EU:n pienimmät kokonaisveroasteet löytyivät vuonna 2010 Bulgariasta, Romaniasta, Liettuasta ja Latviasta.⁴⁷ Alhainen kokonaisveroaste ei ole välttämättä tavoittelemisen arvoinen tilanne.

Johtopäätökset

Julkinen sektori on kasvanut aiempaa selvästi korkeammalle tasolle suhteessa bruttokansantuotteeseen vuodesta 2009 lähtien. Kasvu johtuu kuitenkin BKT:n laskusta eikä julkisen sektorin työpaikkojen määrän tai palkkojen merkittävästä noususta. Jos Suomi pystyy palaamaan finanssi- ja rahoituskriisiä edeltäneelle vuotuiselle kasvutasolle, myös julkisen sektorin suhteellisen koon voidaan olettaa laskevan. Näin tapahtui 1990-laman jälkeisinä kasvuvuosina, jolloin julkisen sektorin suhde BKT:een oli lähtötasoltaan selvästi nykyistä suurempi.

⁴⁵ Kiander 2012.

⁴⁶ Savela 2002.

⁴⁷ Eurostat.

Käytännössä tilanne ei ole kuitenkaan näin yksinkertainen. Ensinnäkin paluu 2000-luvun vaihteen nopealle kasvu-uralle vaikuttaa epätodennäköiseltä (joskin talouden kasvun ennustaminen edes keskipitkällä aikavälillä onnistuu usein paremmin selvännäköijöiltä kuin taloustieteilijöiltä). Toiseksi, Baumolin taudin seurauksena, talouskasvu ei pysty kattamaan kestävyysvajetta ellei myös julkisen sektorin tuottavuus kasva.⁴⁸

Kolmannen ongelman muodostaa julkisen sektorin tuottavuuden mittaaminen. Julkisen sektorin tuotteiden arvoa ei voi määritellä markkinoilla tai edes määrällisesti,⁴⁹ vaan niiden tuottaman hyvinvoinnin perusteella. Merkittävä osa hyödyistä siirtyy epäsuorasti myös yksityiselle sektorille. Esimerkiksi sairauksien tai rikollisuuden ennaltaehkäisy mahdollistaa korkeamman tuottavuuden yksityisellä puolella, vaikka tämä kuluttaisikin enemmän julkisen sektorin resursseja. Julkinen sektori tarvitsee menestyvää yksityistä yritystoimintaa, mutta sama pätee myös toisinpäin.

Toimivan lääkkeen löytäminen edellyttää joka tapauksessa oikeaa diagnoosia. Suomen tapauksessa kyseessä on tulojen pienentymisestä johtuva rahoitusvajae, ei julkisen sektorin ”hallitsematon paisuminen”. Populistinen puhe liian suuresta julkisesta sektorista ei osu maaliinsa, koska julkiselle sektorille ei ole olemassa optimaalista kokoa. On tärkeää huomata, että budjetin alijäämäisyydellä ja julkisen sektorin koolla ei tarvitse olla minkäänlaista yhteyttä keskenään.

Kokonaan toinen kysymys on se, onko globaali toimintaympäristö ja Suomen tuotannon rakenne pysyvästi heikentynyt, jolloin aiemman kaltaiseen hyvinvointivaltioon ei ole tulevaisuudessa varaa. Suomen vientiteollisuus käy läpi hidasta rakennemuutosta eikä uusi kukoistuskauti ole missään nimessä kiveen kirjoitettu. On selvää, että pitkällä tähtäimellä julkisten menojen ja tulojen on oltava tasapainossa.

Tästä huolimatta tuomiopäivän profetiat ovat tuskin aiheellisia. Vaikka Suomen suhteellinen hintakilpailukyky ja vientituotteiden kysyntä ovat selvästi heikentyneet viime vuosina, institutionaalinen ympäristömme on edelleen huippuluokkaa. Inklusiivisten instituutioiden merkitystä talouskasvulle ovat korostaneet muun muassa Daron Acemoglu ja James A. Robinson paljon kiitosta saaneessa kirjassaan *Why Nations Fail*.⁵⁰ Institutionaalisesta näkökulmasta alijäämäbudjetit ja suurempi huolenaihe ovat mahdolliset leikkaukset sosiaalista liikkuvuutta ja inhimillistä pääomaa kasvattavien instituutioiden – kuten peruskoulun – toimintaan.

Viimeaikaisista Suomen institutionaalista ympäristöä kuvaavista mittareista esiin voisi nostaa talouslehti Forbesin arvion Suomesta maailman kuudenneksi parhaana maana tehdä bisnestä⁵¹ ja ajatushautomo Lisbon Councilin vuotuisen Euro Plus Monitor -katsauksen, jonka mukaan Suomen pitkän aikavälin kasvupotentiaali on euromaiden keskiarvoa korkeampi.⁵² Suomella on kaikki edellytykset jat-

⁴⁸ Korkman 2011, 45–46.

⁴⁹ Soininvaara 2009, 16–17.

⁵⁰ Acemoglu & Robinson, 428–434.

⁵¹ Forbes: The Best Countries for Business 2013. Vierailtu 12.12.2013.

⁵² The Euro Plus Monitor 2013, 33.

kaa vaurastumista, jos malttia ja uskoa tulevaisuuteen riittää aiempien vuosikymmenien tapaan.

Kriisin pyörteissä olisikin tärkeää keskittää energia tuloja lisääviin eikä menoja leikkaaviin toimenpiteisiin. Julkisen sektorin suhteellisen osuuden lasku on tervetullutta, jos se tapahtuu aiempien vuosien tapaan rikastumalla, ei kurjistumalla. Suomella on varaa tehdä rakennemuutokset hallitusti. Harva tiedostaa, että julkisyhteisöjen varat kasvoivat työeläkerahastojen sijoitustoiminnan ansiosta viime vuonna velkaantumista nopeammin. Sama tahti on jatkunut myös kuluvana vuonna.⁵³

Ruotsissa talous kasvaa ja velka vähenee, vaikka sekä kokonaisveroaste että julkisen sektorin työntekijöiden osuus työvoimasta ovat huomattavasti Suomea korkeampia. Samoin maan julkisen sektorin koko suhteessa bruttokansantuoteseen on ollut aivan viime vuosia lukuun ottamatta merkittävästi Suomea korkeampi. Suomi ei ole Ruotsi, mutta vielä vähemmän se muistuttaa Kreikkaa tai Portugalia. Jos mallia pitää ottaa jommastakummasta suunnasta, kannattanevat katse kääntää länsinaapuriimme.

Ruotsin esimerkki osoittaa, että hyvinvointivaltio yhteiskuntajärjestelmänä ei ole vanhentunut, rapautunut tai kaatunut omaan mahdottomuuteensa. Pohjoismaat pärjäävät poikkeuksellisen hyvin lähes kaikilla talouden kilpailukykyä mittaavilla kansainvälisillä indekseillä. Yhteiskuntarakenteita on päivitettävä aika ajoin, mutta markkinoiden parasta prosessoria ei kannata vaihtaa.

Lähteet

- Acemoglu, Daron & Robinson, James A.: *Why Nations Fail. The Origins of Power, Prosperity and Poverty*. Profile Books, Lontoo 2012.
- Alaja, Antti & Suominen, Esa: *Taloutta työväelle. Markkinaliberalismin myyttejä murtamassa*. Into kustannus 2013.
- Bergh, Andreas & Henrekson, Magnus: *Government Size and Growth: A Survey and Interpretation of the Evidence*. IFN Working paper No. 858, 2011.
- Fløtten, Tone; Hermansen Åsmund; Hege, Anne; Rose Tronstad, Kristian: *Befolkningsendringer og de nordiske velferdsstatene. Nordmod 2030 Delrapport 2, Fafo-rapport 2013:14*
- Freeman, Richard B.: *Little Engines that Could: Can the Nordic economies maintain their renewed success? Nordmod 2030 Subreport 3, Fafo-report 2013:13*.
- Hiilamo, Heikki et al.: *Hyvinvoinnin turvaamisen rajat. Näköaloja talouskriisiin ja hyvinvointivaltion kehitykseen Suomessa*. Kelan tutkimusosasto, Helsinki 2010.
- Hiilamo, Heikki: *Uusi hyvinvointivaltio*. Into Kustannus, Helsinki 2011.
- Hiltunen, Anna-Kaisa: *Suomen uusi nousu. Ulkopoliittikka 3/2013*.
- Hyvinvointivaltio numeroina, 2. uudistettu painos. Elinkeinoelämän valtuuskunta, Helsinki 2013.
- Kauhanen, Merja: *Ruotsin työlinjasta on saatu laihoja tuloksia. Talous ja yhteiskunta 2/2013*.

⁵³ Savela 2013. Vierailtu 16.12.2013.

- Kiander, Jaakko: Laman opetukset. Suomen 1990-luvun kriisin syyt ja seuraukset. Valtion taloudellinen tutkimuskeskus, Helsinki 2001.
- Kiander, Jaakko & Vartia, Pentti: Suuri lama. Suomen 1990-luvun lama ja talouspoliittinen keskustelu. Elinkeinoelämän tutkimuslaitos, Helsinki 1998.
- Korkman, Sixten: Onko hyvinvointivaltiolla tulevaisuutta? Elinkeinoelämän valtuuskunta, Helsinki 2011.
- Rikama, Samuli: Suomi innovaatioiden kärkimaita – mutta kuinka kauan? Tieto & Trendit 2/2012.
- Rydman, Wille: Unelmasta painajaiseksi? – Kuinka hyvinvointivaltio syö itse itsensä. Kunnallisan alan kehittämissäätiö, Sastamala 2013.
- Soininvaara, Osmo: Julkisen sektorin tuottavuus. Tehokkaan Tuotannon Tutkimussäätiö, Helsinki 2009.
- Sosiaalibarometri 2013. Ajankohtainen arvio hyvinvoinnista, palveluista sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä. SOSTE, Helsinki 2013.
- Taimio, Heikki (toim.): Hyvinvointivaltion suunta – nousu vai lasku? Työväen sivistysliitto, Helsinki 2011.
- The Euro Plus Monitor 2013. From Pain to Gain. Berenberg & The Lisbon Council.
- Valtiovarainministeriön julkaisuja 2/2013: Kuntien tehtävien kartoitus. Raportti 2012.
- Valtiovarainministeriön julkaisuja 22a/2013: Taloudellinen katsaus, Syksy 2013. Taloudelliset ja talouspoliittiset katsaukset.

Verkkajulkaisut

- Countryeconomy.com <<http://countryeconomy.com/gdp>> Vierailtu 12.12.2013.
- Forbes.com <<http://www.forbes.com/pictures/mli45egked/6-finland/>> Vierailtu 12.12.2013.
- Hetemäen työryhmän esitys 29.8.2013.
<http://valtioneuvosto.fi/tiedostot/julkinen/budjetti/290813/Hetemaen_tyoryhman_esitys.pdf> Vierailtu 12.12.2013.
- Kiander, Jaakko: Suomen verojärjestelmä: muutos ja pysyvyys. PowerPoint-esitys 25.9.2012. <<http://sorsafoundation.fi/files/2012/07/Kiander-25.9.-Suomen-verojarjestelmä.pdf>> Vierailtu 12.12.2013.
- Kunnat.net
<<http://www.kunnat.net/fi/kunnat/toiminta/kuntien-henkilosto>>
<http://www.kunnat.net/fi/tietopankit/tilastot/kuntatalous/kuviot/kuntatalouden-tilastot/Documents/menot_ja_tulot_syyskuu2013.pdf> Vierailtu 10.12.2013.
- Kuntatyönantajat.net <<http://www.kuntatyonantajat.fi/fi/kuntatyonantajana/henkilosto>> Vierailtu 10.12.2013.
- Nummila, Harri & Uuttu, Anu: Palkankorotukset eivät yksin selitä keskiansioiden nousua. Tieto&Trendit 6.11.2013. <<http://tietotrendit.stat.fi/mag/article/46/>> Vierailtu 10.12.2013.
- Savela, Olli: Julkiset menot – ja vielä suuremmat yksityiset. Tieto & Trendit 13.13.2013. <<http://tietotrenditblogi.stat.fi/julkiset-menot-ja-vielä-isommat-yksityiset>> Vierailtu 16.12.2013.
- Savela, Olli: Suomen julkinen ala EU:n keskikokoaa. Tilastokeskus 2002. <http://www.stat.fi/tup/tietoaika/ta_12_02_julkinenala.html> Vierailtu 9.12.2013.

Talouselämä 7.8.2013.

<<http://www.talouselama.fi/uutiset/uskallan+luvata+suomen+elintason+alentuvan+seuraavat+kymmenen+vuotta/a2197333>> Vierailtu 12.12.2013.

The Fund for Peace: The Failed State Index 2013.

<<http://ffp.statesindex.org/rankings-2013-sortable>> Vierailtu 9.12.2013.

Turun Sanomat 29.9.2013.

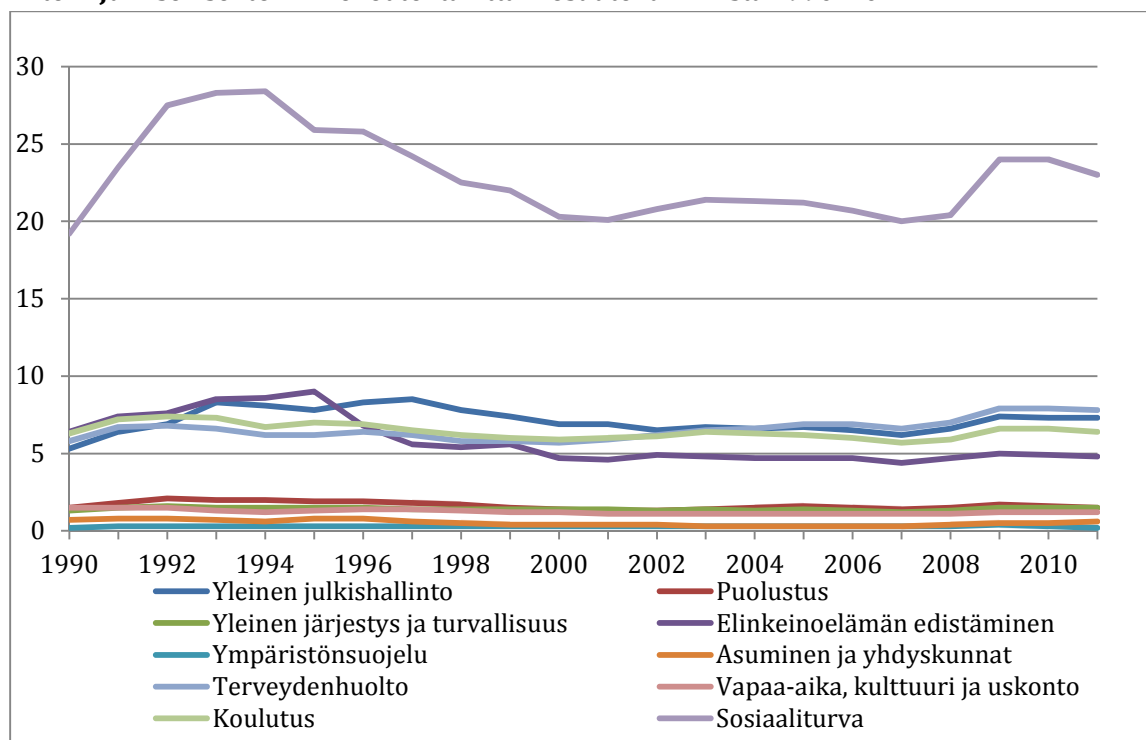
<<http://www.ts.fi/uutiset/kotimaa/540562/Vajearvioiden+ero+350+prosenttia>> Vierailtu 12.12.2013.

Liitteet

Liite 1. Suomen julkisten menojen kehitys 1990–2012.

	Julkiset menot, milj. euroa.	Julkisten menojen muutos ed. vuodesta	Julkisten menojen suhde BKT:een,
1990	43 047	14,2 %	48,20 %
1991	48 691	13,10 %	57,10 %
1992	51 826	6,40 %	62,40 %
1993	54 431	5,00 %	64,90 %
1994	56 232	3,30 %	63,60 %
1995	59 103	5,10 %	61,50 %
1996	59 563	0,80 %	60,10 %
1997	60 733	2,00 %	56,60 %
1998	61 738	1,70 %	52,90 %
1999	63 268	2,50 %	51,70 %
2000	63 903	1,00 %	48,30 %
2001	66 790	4,50 %	48,00 %
2002	70 367	5,40 %	49,00 %
2003	73 199	4,00 %	50,30 %
2004	76 475	4,50 %	50,20 %
2005	79 262	3,60 %	50,30 %
2006	81 548	2,90 %	49,20 %
2007	85 219	4,50 %	47,40 %
2008	91 372	7,20 %	49,20 %
2009	96 708	5,80 %	56,10 %
2010	99 707	3,10 %	55,80 %
2011	104 074	4,40 %	55,20 %
2012	108 927	4,70 %	56,60 %

Lähde: Tilastokeskus, kansantalouden tilinpito.

Liite 2. Julkisen sektorin menot tehtävittäin osuutena BKT:sta 1990–2011.

Lähde: Tilastokeskus, julkisyhteisöjen menot tehtävittäin.

Kirjoittaja

Valtiotieteiden maisteri Antti Kaihovaara on projektitutkija Kalevi Sorsa -säätiön *Tasavertaiseen yhteiskuntaan* -hankkeessa. Hankkeessa seurataan tasavertaisuuteen liittyvien trendien kehittymistä Suomessa ja globaalisti sekä etsitään politiikkatoimia erityisesti sosiaalisen liikkuvuuden ja mahdollisuuksien tasa-arvon edistämiseksi. Aiemmin Kaihovaara on työskennellyt mm. tasavallan presidentin kansliassa ja ulkoasiainministeriössä.

Kalevi Sorsa -säätiö on sosialidemokraattinen ajatushautomo, jonka tarkoitus on ylläpitää yhteiskunnallista, tasa-arvoa ja demokratiaa edistävää keskustelua.

www.sorsafoundation.fi